

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja trikrat na teden, vtorek, četrtek in soboto, ter velja po pošti prejeman, ali v Mariboru s pošiljanjem na dom, za celo leto 10 gold., za pol leta 5 gold., za četrt leta 2 gold. 60 kr. — Za oznanila se plačuje od navadne četristopne vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štempelj za 30 kr. — Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Mariboru, v koroški ulici hišn. št. 220. O pravništvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v tiskarnici: F. Skaza in dr., v koroški ulici hišn. št. 229

Memorandum

hrvatskih zaupnih mož do ogerskega ministerskega predsednika Lonyaya. *)

V nemškem jeziku spisana spomenica hrvatskih zaupnih mož: Mrazoviča, Račkega, Vončine, Krestiča in Jakiča, v kateri stanovišče in zahteve hrvatske narodne stranke razlagajo, glasi se tako-le:

„Ekscelenca! Da ustrezemo Vašej želji, čast nam je, o tem, kar smo že v zaupnem ustmenem dogovarjanju 28. decembra l. l. očitovali, namreč o težnjah narodne stranke na Hrvatskem in Slavonskem, in celo v vojniški krajini, načrtati v glavnih potezih stališče narodne stranke, in iz tega svoje nasve'e predložiti.

Stojišče, na katero smo se pri zaupnem dogovarjanju postavili, na tem stojišču stojimo tudi še sedaj, ter naglašamo, da za to nobenega naročitega mandata nimamo, ampak naša zaslomba je samo ono zaupanje, katero nam je naš narod pri raznih priložnostih zlasti pa pri zadnjih saborskih volitvah izkazal. Mi se tedaj ne držimo pooblastene take ustanove sklopiti, ki bi vezale celo deželo, in sicer tem manje, ker tudi časa nismo imeli, se s svojimi političnimi pristaši in enakomišljeniki posvetovati, in tako ono podlago pridobiti, na kateri stojé bi mogli natanke in točne predloge formulirati.

Sicer se pa vendar smatramo opravičene, da se moremo onim sumnjičenjem odločno nasproti postaviti, ki narodnej stranki podtikujejo, da néka in vojuje proti državopravnej skupnosti Hrvatske in Slavonije z ogersko krono, ki je itak tudi hrvatska krona.

Narodna stranka je to skupnost zmerom zagovarjala, in sicer ravno tako, kakor je tudi zmerom zagovarjala in branila nerazdruživo in stvarno skupnost dežel ogerske krone z drugimi deželami in kraljestvi Nj. c. kr. veličanstva.

Mi prevzamemo poročstvo tega tudi za prihodnost. Narodna stranka, ne samo v civilnej Hrvatskej, ampak tudi v vojniški krajini in v Dalmaciji, bo glede tega zmerom istega prepričanja ostala, ker vemo, da Avstroogerska država za svoj obstanek ne zahteva in ne potrebuje naše narodne propasti.

Ravno zato pa, ker nagodba, leta 1868. med Hrvatsko in Ogorsko kraljevino sklopljena, našemu narodu ne zagotavlja vseh onih poročstev in vseh onih pogojev, ki so potrebni za narodno eksistenco, stopil je naš narod v civilnej Hrvatskej in Slavoniji, in tudi v vojniški krajini, da celo v Dalmaciji, v odločno opozicijo ne samo nasproti poedinim ustanovam nagodbe, ampak tudi nasproti temu, kako se je do sedaj rabila in izpeljevala.

Ne ogledovaje se na to, kako se je ta nagodba storila, jo mi vendar v tej naši spomenici kot svoje izhodišče postavimo. Kar se pa tistega cilja tiče, ki se je s to nagodbo doseči hotel, dovoljavamo si sledeče v pomisel vzeti:

Dasiravno je bilo že v previ. c. k. reškriptu od 9. maja 1861. izrečno pripoznano, da je vojniška krajina celoviti del kraljevine Hrvatske, in da se vsled tega državopravno vprašanje te kraljevine brez sodelovanja zastopnikov iz vojniške krajine ne more pravoveljavno rešiti, dasiravno je

*) Poslano nam iz avtentičnega vira. Uredn.

bila nadalje (čl. 30. ogerskega, in čl. 1. hrvatskega sabora leta 1868) državopravna skupnost Dalmacije s Hrvatsko in Slavonijo in skoz te dežele z ogersko krono brez ovinka pripoznana, iz česa se more sklepati, da ima tudi Dalmacija pravico pri rešavanju vseh državopravnih Hrvatsko in Slavonijo se tikajočih vprašanj udeležiti; — vendar se niti vojniška krajina niti Dalmacija o nagodbi vprašali niste.

Mi mislimo, da nij samo v našo, nego baš v korist Ogorske, da se taka nagodba sklene, ki bo trajna, in ki se ne bo mogla po vsakršnih pretvezah napadati, in zato prosimo v prvi vrsti to, da bi ogersko ministerstvo izvolilo pri kroni prošnjo priporočiti, da se tisti §§. nagodbe, ki govore o celokupnosti dežele, čem preje izvedejo.

Nič ni v stanju, narodne težnje bolj umiriti, kakor ravno podpora od strani Ogorske, da se naš deželni obseg ocelokupi, in vsled tega čem preje tudi vojniška krajina v sabor pozove.

Isto tako moramo naglasiti izvedenje §. 66. nagodbe glede Reke, ter zahtevati, da tako dolgo, dok v tem §. zadržan način rešenja izpeljan ne bode, hrvatske oblasti in hrv. zavodi mirno na Reki ostanejo.

K tistim ustanovam, ki jih nagodba zadržuje pa še zmerom niso izvedene, spada tudi izročenje in izločenje premoženja hrvatskih zaklad in zavodov.

Kar se tiče revizije nagodbe, ne moremo zamolčati, da v § 50. izrečena neodvisnost hrvatske vlade od ogerskega ministerstva glede avtonomne uprave stoji v protislovju z nejasno stilizacijo §§ 44 in 45, katero protislovje se je tečajem zadnjih let že večkrat dejanski pokazalo. Mi bi terjali, da se ti §§ tako premenijo, da ne bodo več med seboj v protislovju, in da se neodvisnost hrvatske vlade v smislu § 50 uresniči. Dasiravno vemo važnost banskega dostojanstva ceniti, vendar se moramo temu upirati, da je on v smislu § 51 pod enim tudi predsednik naj višje deželne sodnije, kajti to se ne slaže z duhom sedanjega časa in državnega življenja.

Izkustvo zadnjih let je dokazalo, da hrvatski sabor ne more vsled večkratnega pošiljanja svojih ablegatov v Pešto, svoje naloge izvrševati. Način zastopanja je tedaj tudi predmet, ki premembo zahteva; ravno tako tudi rešavanje tistih zadev, ki so sicer vkupne, po svojej naravi pa vendar specijelno hrvatske, n. pr. pravec, po katerem se ima kaka železnica v deželi potegniti.

Ta okolnost, da ban tri upravne stroke v sebi zedinjuje, pa se vendar odgovornosti v saboru odtegniti more, zahteva, da predstojniki teh treh upravnih strok odgovornost skupaj z banom prevzamejo, kar bi bila tudi ena točka revizije nagodbe.

Končno je ena najglavnejih in naj bistvenejih zahtev narodne stranke ta, da se dosedanje paušaliranje stroškov za avtonomno upravo spremeni. Paušaliranje ni samo nedostojno za deželo, ampak tudi zavora za razvitek narodnega gospodarstva. Samo po sebi se razume, da bi se poprej natanko preiskati moralo, koliko iznaša obojestrano premoženje in medsebojne potrebe. Podpisani Vašej Ekscelenci zlasti to naj gorkeje na srce polagajo, da se o pridobitku iz vojniških gozdov pred rešenjem tega vprašanja nič enostrano odločilo ne bi.

To so naj bitneje točke, ktere stranom ali niso izvedene ali pa zahtevajo premembo, in te se predlagajo Vašej Ekscelenci. Ker pa zadovoljenje teh narodnih želj odvisi od dveh zastopništev, ker njih pretresovanje zahteva mnogo časa, je razvidno, da narodna stranka, če hoče zaupanje utrditi, mora neka poročstva imeti, da se njene želje tudi uvažile in podpirale bodo. Ta poročstva bode ona v tem zadržila, če se bo taka vlada postavila, ki bo zaupanje narodne stranke za sebe imela, in proti kateri narodna stranka v saboru ne bo morala opozicijo delati, ampak v slogi z njo blagonosno za narod delovati.

Predlagajoči te želje, ki v bitnosti zahteve narodne stranke zadržavajo, Vašej Ekscelenci, izrekamo svoja in svojih istomišljenikov prepričanje; in zagotavljamo, da se ne zapenjamo niti ograjamo temeljitim ugovorom proti njim, znajoči, da od nas zaželeno poboganje z ogersko kraljevino se more samo po vzajemnosti trajno izpeljati.

Na Dunaji 31. decembra 1871.⁴

Izvestje, o celem dogovarjanju kronologično sestavljeno, bode „Slovenski Narod“ v prihodnji številki prinesel.

Deak o narodnem jeziku v šoli.

Med tem ko se pri nas takraj Litave, posebno v zadnji čas, iz taborja vladne stranke ne čuje drugo, nego divje hujskanje na Slovane in na vse nenemške narodnosti, ki svojo naravno pravico, svoj jezik v šole in uradnije zahtevajo; med tem ko se posebno pri nas Slovencih v naj-novejši eri množé germanizatorna nasilstva od c. kr. vladnih organov, ter se v naših šolah ne samo našemu narodnemu jeziku ne več prostora ne da, temuč se še ono, kar smo dosegli, prikrajuje: čujemo iz Ogorskega ves drug glas. V zadnji seji ogerskega zbora je vstal sam voditelj vlade Franc Deak in priznal pravico ogerskih narodnosti, tisto pravico, ki se nam in našim bratom na Ogorskem odreka, zaradi ktere nas proganjajo in obrekujejo že odkar smo jo zahtevati začeli. Sicer odkrito povemo, da imamo v magjarsko poštenost tako slabo vero kakor v prusačko- ali ustavoverno nemško. Da, celo smo prepričani, da Deakovo pravicoljubje, ki iz njegovega govora baš zdaj pred volitvami na Ogorskem sveti, izvira bolj iz zunanje sile, nego iz političnega poštenja. Magjarska vlada se je začela svojih Slovanov bati, se je začela tem bolj, ker so tudi levičnjaki začeli s Srbi, Slovaki, Rumuni itd. koketirati poslavši jim zadnje dni svoje programe in pozive v narodnih jezikih. In iz te bojazni izhaja Deakova pravičnost. Moralo se je namreč vsaj z besedo nekaj zgoditi, da se Slovake, Srbe itd. utiši, in — da se zavratno ravnanje s Hrvati nekoliko zasenči, vsaj na videz.

Dasiravno torej Magjari kljubu temu Deakovemu govoru nikakor tudi dejansko ne bodo vseskozi pravični ogerskim Slovanom, vendar bodo morali zadano besedo vsaj v nekoliko rešiti.

Stvar je ta: 23. t. m. je bilo na dnevnem redu ogerskega zbora vprašanje o razmeri ogerske vlade k učiliščem drugih narodnosti. V prejšnji sesiji je bilo skleneno srbskemu gimnaziju v Novem Sadu, katero se vzdržuje iz narodnih srbskih fondov, dati vladno podporo 8000 gld., a

samo pod tem pogojem, da ima vlada potem nadzorstvo nad tem gimnazijem. Srbi so raji podporo odbili, nego bi se bili magjarskemu nadzorstvu podvrgli. Namesto tega ogerska vlada hoče zdaj sama še en srbski gimnazij ustanoviti, pa v Zomboru ali v kakem drugem srbskem kraju.

Ta vladni predlog je Deak podpiral z govorom v katerem pravi: „Kar se tiče tega novega gimnazija s srbskim učnim jezikom, je moja misel, da, je pomnoženje gimnazij velika potreba dežele. Ako ta predlog sprejmemo, ne izključuje to, da v drugem letu zopet take gimnazije ustanovljemo, da, celo potreba bude. Kar se tiče narodnostnega vprašanja, ima vsaka narodnost, če tudi ni politična, pravico da se jej dajo pomočki in sredstva, svoje otroke odgojiti in izobraziti. Naj bode v deželi 300 gimnazij, naj jih bode toliko, da se najde v vsacem okrožji na 6 milj eden, ako se na gimnaziji enega kraja ne uči v tistem jeziku ali največ v tistem jeziku, kateri jezik je v kraju domač, bode izobraževanje mladine prav težko. Spomnimo se, kako smo se morali v svoji mladosti trdo boriti, ko smo morali v tujem, v mrtvem jeziku študirati, in pogledjmo kako se denašnji mladini poduk olajšava, ki se uči v materinem jeziku. To velja tudi za narodnosti. Ako jih silimo svoje otroke podučevati v magjarskem jeziku, ktereга čisto nič ali pa malo umejo, bil bi napredek na onih gimnazijah nemogoč, starši bi zastonj svoj denar izmetavali, otroci čas tratili.“

„V obče ako hočemo narodnosti pridobiti, ne smemo to tako napravljati, kakor bi jih hoteli pomagjariti, temuč tako, da jim ogerske razmere priljubimo. Kajti dve reči imam pred očmi: hoteti jih iztrebiti bilo bi brezbožno barbarstvo, celo potem, ko bi ne bili tako mnogoštevilni, da je celo nemogoče, uničiti jih. Ni v našem interesu imeti jih za sovražnike. V enakem (?) položji so tudi oni. Ako bi se mogli odtrgati in stvarjati velik narod, razumel bi tako prizadevanje. Ali zarad evropskih političnih razmer je to nemogoče. Obadva dela morata torej pobrinuti se, da vkupe in kar mogoče v edinstvu živita.“

Tako Deak nasproti Srbom.

Mi Slovenci pa, ki nas je v Cislajtaniiji trikrat toliko kakor Srbov na Ogorskem, in ki nemamo nobenega slovenskega gimnazija še, katerim se posebno na Štajerskim celo ljudska šola nemči, vprašamo: kedaj so naši vladni velikaši tako govorili, kedaj enako izpoznanje javno pokazali vsaj z besedo? Na pr. Deakova karikatura v graški deželni zbornici: g. Kaiserfeld? Penila so se mu usta od jeze, kader je čul enaka zahtevanja slov. poslancev v Gradcu; Waser je klical v parlamentu naj ljudstvo slovenske voditelje pretepe, liberalce par excellence Rechbauer ni imel druga nego grohot in posmeh, — pa tako dalje do zadnjega političnega čvekača Frica Brandstetterja!

Enako je svojega nemškega konja proti narodnim šolam jezdihal vse do denes „nemški Kranjec“ in njegovo privržentstvo.

Prišli bodo tudi za temi drugi možje in prišlo bode tudi drugo spoznanje, še odločneje nego je v tem vprašanji Deakovo. Do tedaj pa moremo čakati in hočemo.

Domače in slovanske novosti.

— Dr. Razlagu so poslali zagrebški Slovenci zaupnico. Podpisanih je na njej med drugimi 6 doktorjev, 7 profesorjev, 7 uradnikov itd.

— Udeleževanje Slovencev pri dunajskem ustavovernem državnem zboru obsoja enako „Slovenskemu Narodu“ in goriški „Soči“ tudi „Slovenski Gospodar“ pišoč v svojem zadnjem članku: „Strahovalec vladi nasprotne stranke takraj in onkraj Litave je grof Andrassy. In kako se mora on slabemu in strahopetnemu uporu Poljakov, Slovencev, Dalmatincev in Tirolecev smijati, kateri iz samega strahu, da se jim deželni zbori ne razpusté, v državni zbor kot

ubogi grešniki prihajajo! Izgovor, da nič ne pomaga doma ostati, ko so Poljaki v državnem zboru, ni posebno tehten. Ko bi se Andrassy-u in vsem onim, ki imajo začas oblast, deželne zборе razpuščati, dejansko pokazalo, da so vsi drugi federalisti razen Poljakov na stržani Čehov, bi se tudi grofu Andrassy-u v duši zasvetilo, da je takraj Litave še kaj druga, kakor naroden kavs med Čehi in Nemci na Pemskem, ki mora — po njegovih mislih — ponehati, ako se Čehi osamoté. V teh površnih nagledih so Andrassy-a žalibog potrdili vsi, ki so slednjič vendar v državni zbor šli. Slovencem tega čisto nič treba ni bilo. Kranjskim volilcem druga nič treba ni kakor odkritosrčno in natanko povedati, da so njih najvišje in najsvetejše koristi v nevarnosti, dokler se nemški liberalizem v državnem zboru šopiri in v cerkvene pravice zaletava. Ako tamošnji poslanci ta program podpišejo, se jim propada gotovo bati ni. Nam štajerskim Slovencem se pa neposrednih volitev itak ni bati, ker bi po njih — brž ko ne, Brandstetterja in Seidlna za vselej se iznebili.“

— Hrvatski narodni sranski so unijonistični organi očitali, da je ona kriva, da se je zbor razpustil, ker so, kakor pravijo magjaronski listi, njeni zastopniki na Dunaji razpust dogovorili z Lonyayem in niso hoteli stopiti v dogovore z grofom Petrom Pejačevićem, katerega je ogerska vlada pooblastila za dalje dogovore v Zagrebu. Dr. Mrazović in dr. Krestič sedaj v glasilih narodne stranke razjasnjujeta, da je zbor razpuščajoč reskript datiran od 11. januarja, zaupniki narodne stranke pa so vsi razen Vončine bili že 5. jan. v Zagrebu, Vončina pa se ni mogel dogovarjati dalje z ogersko vlado, ker so vsi njeni udje že tudi bili odšli iz Dunaja. Ako bi pa to tudi že ne kazalo tendencijoznosti unijonističnih novic, sklicavali bi se narodnjaki lahko na ministre Lonyaya, Kerkapolya, Szlavya in Tisza. — Z grofom Petrom Pejačevićem narodna stranka ni mogla v dogovore stopiti, ker jej on nič ni predložil. 16. januarja je, pravi dr. Mrazović, grof P. Pejačević poklical mene k sebi in mi o tej priliki dal zapečateno pismo rekoč, da je predsednik ogerskega ministerstva ono pismo meni dati mu ukazal, da (Mrazovića) prosi, naj mu (Lonyayu) pismeno odgovori, da pa (Pejačević) ne ve, kaj je noter. Mrazović odpre pismo, v katerem ga grof Lonyay napotuje k grofu P. Pejačeviću rekoč, da je zadnji pooblaščen za daljše dogovore. Dr. Mrazović gre k grofu P. Pejačeviću in mu pokaže Lonyayevo pismo; na to odgovori minister, da predsednik ministerstva samo želi, da mu Mrazović pismeno odgovori. Druzega ne ve (Pejačević) nič. S tem se ločita Mrazović in Pejačević. 20. januarja pošlje grof P. Pejačević dr. Krestiču neko osnovo za sporazumljenje. Krestič je še ni prečital, ko mu piše grof P. Pejačević, naj mu poslane punktacije nazaj pošlje, kar je Krestič tudi precej storil, predno je one punktacije prečital. Pozneje so izvedeli, da jih je P. Pejačević dobil Krestiču poslane punktacije ob enem s pismom na dr. Mrazovića in da je imel po dr. Mrazoviću saborski večini izročiti in da bi bil imel dr. Mrazović po sporazumku z večino saborsko na one punktacije odgovoriti, kar bi bil imel biti oni pismeni odgovor, katerega je želel grof Lonyay. — Po teh razjasnilih pravita ddr. Mrazović in Krestič, naj sodi občinstvo, kdo je kriv, da se je zbor razpustil.

— „Obzor“ piše, da samo kake dve tri osebe vedo, za kaj je sabor razpuščen. „Čuje se po Zagrebu, da je Lonyay svoje vesti poslal v Zagreb, prosil za odgovor, želel priti sam v Zagreb; ali je živa istina, katero je treba glasno zaklicati, da jo čuje krona, narod in grof Lonyay, da o vseh teh stvarih ni narodna stranka ne besedice izvedela. Po tem bi se moglo dejansko pokazati in vredno bode truda, iskati sled resnici da je nekdo (kdo, mi ne vemo, ali tenko bodemo gledali, da izvemo,) spletke spletel, da pretrga dogovor med narodno stranko in grofom Lonyayem,

in tako raztepe sabor in sporazumek z Ogorsko. Vsakako se lahko misliti, v čegavem interesu je to bilo.“ — Mi odkrito rečemo, da občudujemo zmerno govorjenje narodnih listov, posebno pa prizanašanje proti grofu Petru Pejačeviću.

— Med Črnogoro in Turško zopet vladajo razmere, ki morejo do krvavega boja dovesti. Poslednji „Črnogorac“ prinaša članek „crnogorsko-turška razmerica“ v katerem obširno razlaga kako Turki crnogorske meje ne spoštujejo in Crnogorcem z uboji, kradjo in ropom kvar delajo. Sestavila je crnogorska vlada komisijo, ki bode z enako turško komisijo stvari preiskala in od turške vlade zadostenja terjala. Brez vseh diplomatskih okolišajev crnogorski vladni list pove, da so Črnogorci, ako se jim takoj pravica ne zgodi, pripravljene z mečem v roci pravico od Turkov najti. — „Zastava“ pa prinaša od bosanske granice dopis, v katerem se pripoveduje, da Turki okolo Bihaća, Banjaluke in Lijevna nabirajo vojsko. Dopisnik priporoča Srbiji in Črni gori precej spomlad udariti. — Iz Bosne se istemu listu piše, da so Bošnjaki in Hercegovinci zopet večje simpatije do Srbije dobili od kar je bil knez Milan v Rusijo potoval. Tudi ta dopisnik misli da je za Srbijo „sad vreme najsposobnejš“, da Srbija z orožjem v roki oživotvori edinstvo srbsko.

— Napredek Čehov se posebno kaže v številu in vrednosti časopisov in knjig, ktere izhajajo. Praga ima sama 85 časopisov, med njimi 66 perijodičnih, od katerih je 34 v českem jeziku pisanih, 2 v ruskem, 1 v francoskem in 29 v nemškem. 19 časopisov izhaja v nerednih obrokah in je med njimi 14 českih in 5 nemških. Praga je sploh v popolno drugem smislu sredina in ognjišče českega življenja, kakor imenujemo Ljubljano sredino Slovenije. Upamo, da bode tudi Ljubljana Pragi podobno se v kratkem premenila, in dobimo tam Slovenci nepremagljivo večino, kakor Čehi v Pragi, ktera je pred nekolikimi leti tudi še nemško večino imela.

— Imel bi bil pred kratkim iziti v Pragi prvi list časnika „Slavjanskij mir“ — „Slovansky svět“, kateri je pisan v ruskem in českem jeziku; pa že prvo številko tega časopisa, kateri namerava odločno vseslovansko pisati, je državni pravdnik dal konfiscirati. Sploh cvete tiskovna svoboda na Českem vsak dan lepše.

Dopisi.

Iz Laškega trga, 24. jan. [Izv. dop.] Iskreni narodnjak gosp. Kačič, znani župan v našej sosednej občini sv. Krištofa, prejel je pred nekaj časom iz tukajšnje biležniške pisarnice povabilo, da bode zaradi ustmene oporoke izprašan. Ker nij hotel nemškega povabila sprejeti in je zahteval slovensko pisano, mu po nekterih dneh prinese sodnijski sluga zopet nemško pisano povabilo, katero na vrata nabije, ker ga Kačič sprejeti nij hotel. Pozneje je prinesel ravno taisti sluga v občinsko pisarnico nemško pismo, katero je žugalo, da bode K. moral plačati 5 gld. globe, ako ne pride v biležniško pisarnico. K. si je reč premislil in ubogi, nemčurski pisarji se smehljaje namuzneio, češ priti je moral, in bral se mu je zapisnik, kar sta povedala prvi dve priči, in potem ga vprašajo, je li tako oporoka prav pisana, toda K. vpraša: Se bo li zopet zapisnik pisal ali ne, in ko se mu je to pritrdilo, odvrnil je, naj se piše slovensk zapisnik, sicer on ne bo o oporoki nič govoril. Reklo se mu je: slovensk zapisnik pišite sami ali pa narekovajte; toda narodnjak je odvrnil: Vi imaste sami dolžnost pisati ali narekovati, ako pa tega nečete, pa storite kakor Vam drago, jaz nemškega zapisnika ne podpišem in bom vselej odškodovanje od Vas terjal, ako bom moral še v tej zadevi čas tratiti. Zdaj je bila pa vrsta pri pisarjih, da so se okrogli obrzi dolgočili. To jasno kaže, kako se ravna z enakopravnostjo slovenskega jezika pri nas. Tako je tudi pri našem sodišči, kjer se slovenske vloge nemško (Dalje v prilogi.)

rešujejo. O razmerah okr. zastopa z županstvom danes ne omenimo nič, toliko vprašamo: Gospodje ali ste ominožni §. 19 že katerikrat čitali? Ako ne, potrudite se in vedite, da Vam tudi Auerspergov ministerstvo pomagalo ne bo, pomislite da ste Vi za narod tukaj, in da se ta vsak dan bolj zbujuje, se svojih pravic zaveda in bo vedno odločnejši terjal, kar mu uravna in državna postava prizna. Kdor napredka časa videti in priznati neče, tega bode svet preziral, gospodje, največja škoda se bode godila vam.

Iz Trsta. 25. jan. [Izv. dop.] Kakor so v Ljubljani nemški in ponemčeni c. k. uradniki zagnezidili nekovo konstitucionalno društvo, v katerem so germanizatorno in prusko zastavo utaborili ter v raznih resolucijah in izjavah po nemškem svetu upijejo kakor da bi jih bog vedi koliko bilo, — tako so se tudi tu v Trstu c. k. uradniki zbrali in hočejo ljubljanske in druge vitez od „frfassunge“ posnemati. Ustanovili so „frfassungsko“ nemško društvo. Te dni so imeli v neki pivarni prvi shod. Glavni osnovatelji so c. k. uradniki. Vendar slutimo da so prvi početniki pri c. k. vladi sani. Saj je naša vlada „nemška“. In ker je to, saj mora skrbeti, da „nemški element“ v Trstu tal ne izgubi; kako bi se pa potlej pripravljali panpruski in pangermanski program: „vom fels zum meer.“ Italijani so naši vladi že prerasli čez glavo, a ker se morajo posebno Slovani povsod zatirati, zato ni dovolj, da se Lahom izroče, še c. k. nemško uradništvo naj čeznje pride.

Da se je tudi „Cittadino“ nad njimi, kot germanizatorji, v posebnem članku razjezil, to je naravno. — Mi Slovanje bi se morali zdaj tudi kaj organizirati, da bi dospeli mogli do „duobus litigantibus tertius gaudet (kjer se dva tepeta tretji klobuke pobira).

O novem namestniku se mnogo govori. Imenujeta se dva: Pino, kterege sem že omenil in Vidulich. V izbiranju teh dveh bi nam pač po pregovoru „unter zwei übeln das kleinere“ — ljubši bil Pino, on vsaj slovenski zna. Vidulich kot slovansk renegat je hud italijenissimo in kako Slovane sovraži, to je dokazal na zboru isterskem. Res, da je bil včas, kader je dobro bilo, „federalist“, ali mi primorski Slovenci moremo spoštovati le federaliste, ki so nam pravični.

Razpuščenje hrvatskega sabora je tudi nas presupnilo. Upamo pa, da se bodo naši bratje tako hrabro držali, kot zadnjič, bog jim daj junško srce in neumornost v borbi in srečo v uspehu.

Iz Dunaja. 25. jan. [Izv. dop.] Te dni si je na borski nek humoristični ali pa zlobni judek veselje in korist naredil, da je raztrosil novico, da je ruski car ubit. Ker ravno tisti dan časniki niso telegramov imeli zarad potrjih dratov in drugih motenj, verjelo se je vse. Pa je bil velik „gesärres“ med borzijanci in denarni papirji so strašno padali. Zdaj seveda se je izkazalo, da vse to ni istina bila. Ali z vso pravico „Wanderer“ vpraša: kaj pa bode v tej raztrgani Avstriji še le potem, kader bodo jutri ali pojutranjem vse te zdaj izmišljene novice resnice postale? Kaj bode z avstrijskim denarnim trgovstvom, ako jutri nemcoljubi ruski car res umre, ako na Balkanu enkrat plamen švigne in požiga vse neštevilne gromade, ki komaj iskre čakajo. To je osvetilo mizerije v kateri je danes naše cesarstvo. —

Zakaj niste omenili zadnjega članka v „Politiki“, ktera slovansko opozicijo cele monarhije pregleduje, in nas Slovence kot nestalne, nezanesljive karakterizuje? Sicer ima prav da tako sodi, prav po zunanem videzu. Ali kdo je kriv, da Čehi, steber avstrijskega Slovanstva o nas tako sodijo? Kdo drugi, če ne oni, ki so svetovali v državni zbor iti iz straha pred delom in pred novo agitacijo. Sicer pa „Politik“ vzame dr. Costa kot reprezentanta Slovenstva. Ni čudo.

Iz državnega zbora vam nemam kaj poročati. Ne zanima več niti Dunajčane, zato so bile zadnjič, ko sem si bil šel pogledat naše patrone, galerije tako prazne, da mi je dolgčas postalo takoj ko sem prišel.

Poljaci še vedno „glijajo“ in „barantajo“ z Nemci. Ti trivijalni izrazi so menda edini pravi, kajti Poljaci v svoji ironiji na same sebe, že sami svojo nagodbo ali „ausgleich“ imenujejo „geschäft“ kakor smo to večkrat čitali priliko imeli. Od dne do dne se pa bolj veselo kaže, da bode cel „geschäft“ (pri katerem Poljaki hočejo prodati tudi medvedovo kožo nas drugih Slovanov) imel ravno tisti izid, kakor pod Hasnerjevimi ministertvom. Nova „Presse“ danes začenja dokazovati s ciframi (se ve da svojimi), da je za Poljake najbolje, da ostanejo pod nemško centralizacijo. Spominjamo se, da je isti list tudi s po svoje nabranimi in po svoje enostransko naštevanimi ciframi hotel dokazovati nemogočnost „fundamentalnih člankov“ ali federalizma. Ako smo fatalisti, računimo: po onih cifrah je pal prvič federalizem, po teh ima pasti poljski „geschäft.“ In to je prav. Potem namreč Poljaki odidjo domu, Slovencev bode sram samim molčati v ustavovernem društvu, — in Hohenwartova doba numero II je zopet tu. To pa je vse eno, ako še eno leto čakamo, in ako se ustavoverci na vsej liniji in z vsemi plani temeljito blamirajo.

Politični razgled.

Hrvatsko vprašanje, s katerim se mnogo pečajo ta- in onkrajlitavske novine, in katero je, kakor dostikrat poudarjeno v našem listu tudi za nas Slovence kot Jugoslovane neirmerne važnosti, osveta na novo „memorandum“ hrvatskih zastupnih mož kterege denašnji „Slovenski Narod“ prinaša. S to spomenico in z izjavo Mrazovića in Krestića, katero itak v denašnjem broji prinašamo, so pobite vse laži, ktere so magjaroni in Magjari po svojem krutem in nepoštenem ravnanju med svet spravili.

Poljske novine so skoraj že brez izjeme proti poljskim poslancem, odkar je v ustavnem odboru ministerska stranka izpovedala, da prav za prav tudi Poljakom ne misli ničesa dovoliti. „Kraj“ kateri je dozdej veliko upal, toži da je izbor pododbora nesrečno za Poljake izpadel. Drugi „zmerni“ list „Čas“ meni, da je volitev Rusina Janovskega v pododbor znamenje, da neče večina državnega zbora ničesa storiti za rešitev gališkega vprašanja. „Gazeta Narodova“ zahteva naj Poljaki brž državni zbor zapuste, to terja od njih čast in korist naroda.

Francoska glasila se pečajo o ravno prestani vladni krizi. Skoro vsi listi so nezadovoljni s Thiersom, da se je bil vladi odpovedal, ne da bi bil prej skrbel za naslednika. — Vendar je novost vesela, da so se vojni višji poveljniki, predno je Thiers svojo odpoved oporekel, pošteno obnašali. Mac-Mahon je osobno Thiersa naganjal naj odpoved vlade oporeče, ter dejal, da bodo vojni poveljniki samo ukaze narodne skupščine, a ne kake diktature poslušali. Ako je to istina izginil bode strah, da bi se vojska dala porabiti za ponavljanje cazarizma ali kraljestva.

V Bavarski zbornici se je unel cerkven boj. Debata — o nezmožljivosti papeževi že tri dni traja. Povod temu je, da nekov fajmošter Renftle, ki je javno izpovedal da ne veruje na lani v Rimo potrjeno dogmo papeževe nezmožljivosti, neče od svojega župniškega mesta odstopiti, bavarska vlada pa škofovi želji neče ustreči s tem, da bi odstranila ga s silo, ker ga smatra kot katolika.

Tudi v Španiji nemogo do miru priti, dasi si je kralja postavila. Ker je mela vlada večino proti sebi, moral je kralj narodno skupščino razpustiti in nove volitve na 2. aprila razpisati.

Razne stvari.

* (VII. občni zbor slovenske Matice.) „Novice“ so prinesle sledeče „Vabilo“: Izredne(?) okoliščine, katerih mi tukaj ni treba naštevati, so tudi letos nanesle, da se občni zbor Matice slovenske ni mogel, kakor bi se bil rad po 8. §. Ma-

tičnih pravil, sklicati poletinski čas. Podpisani prvosednik vsled 25. §. opravičnega reda določuje za VII. občni zbor četrtek 15. dan meseca februarja t. l. ter naznanja, da se po sveti maši, ki se bode ob 8. uri zjutraj služila v stolni cerkvi, občna skupščina v čitalnični dvorani prične ob 9. uri dopoldne. Vrsta razgovorov jej bode ta-le: 1. Prvosednikov nagovor. 2. Tajnik prebere odborovo poročilo o njegovem delovanju od 1. decembra 1870 do 2. novembra 1871. l. 3. Račun od 1. julija 1870. l. do 1. julija 1871 leta. 4. Volitev treh udov, da pregledajo, presodijo in potrdijo odborov račun vsled § 9. a) Matič. pravil. 5. Proračun od 1. julija 1871. l. do 1. julija 1872. l. 6. Volitev 10 odbornikov in sicer: a) namesto onih leta 1867. izvoljenih; ti so I) izmed ljubljanskih: gg. 1) dr. Costa E. H., 2) Lesar Anton, 3) Marn Josip, 4) Praprotnik Andrej, 5) Šolar Janez; II) izmed vnanjih: gg. 1) Cegnar Fr., 2) Cigale Matej, 3) Einspieler Andr., 4) Grabrijan Jurij, 5) dr. Kočever Štef. — Opomba 1. Volilni list je veljaven le tisti, ki ga je družbenik lastnorčno pisal ali saj podpisal. Opomba 2. Račun za preteklo in proračun za prihodnje društveno leto kakor tudi volilni listi se pred razgovori razdelijo nazočim družbenikom. Vse družbenike Matice slovenske na VII. občno skupščino vabe srčno pozdravlja.

V Ljubljani, 10. januarja 1872.

Dr. E. H. Costa, prvosednik.

* (Gorenjska hranilnica.) Pravila te ustanove so bila od ministerstva snovalcem nazaj poslana s pristavkom, da ima deželna vlada kranjska pravico jih potrditi, ako se nekteri §§. v pravih prenarode po želji ministerstva in ako se dokaže, da je poročilo za vloge in njih obresti že vloženo. Prošeni so bili vsled tega ustanovniki, naj pošljejo dotične zneske. Potem pa je upati, da bode hranilnica precej oživela za Gorenjce. Kaj pa delajo Novomeščani in Postonjčani z dolensko in notranjsko hranilnico, ki bi Dolenjcem in Notranjcem tako potrebni bili, kakor ribi voda.

(Nov.)

* (Narodni jezik v vojski) se vendar začenja spoštovati, odkar je vojaško ministerstvo zaukazalo, da se mora vsak častnik v kakem nenemškem polku, v treh letih polkovega jezika naučiti. Prej je službeni „reglement“ ukazoval, da naj se novinci v nemškem jeziku podučujejo, kar se je tudi pridno godilo in znano je vsem, kako so vojaki, kadar so doslužili, doma naš jezik pričeli. Piše se nam iz vojaških krogov, da se je to zlostanje premenilo na boljše in da vojaško ministerstvo strogo postopa po svojem ukazu, da morajo se častniki polkovega jezika učiti ter da je pri zadnjem podeljevanju višjih mest nekoliko častnikov, ki se polkovega jezika niso naučili, res prezrlo.

* (Iz praznene službe.) Službi poštarjev v Rakeku (800 gld. letne plače, 50 gld. uradnega pavšala in 300 gld. za vzdrževanje štirih slov, 300 gld. kavecije) in v Dileah na Kranjskem (120 gld. plače, 30 gld. uradnega pavšala, 200 gld. kavecije); prošnje za obe službi, za kateri je pred nastopom potrebna izkušnja v poštni manipulaciji, naj se pošljejo do 15. februarja t. l. poštni direkciji v Trstu.

* (Ljutomerska čitalnica) bode imela v nedeljo, 4. februarja ob 4. uri popoldne svoj „letni občni zbor.“ Na dnevnem redu je: 1. Nagovor predsednika; 2. poročilo blagajnika; 3. poročilo tajnika; 4. razgovor o ustanovitvi „narodne bukvarnice“; 5. razni predlogi in nasveti; 6. volitev novega odbora. Po dokončanem zboru bode „beseda“ (v spomin Vodnika) s tombolo ali srečkanjem. — K tem napravam se uljudno vabijo p. n. družabniki in domoljubi naši.

Odbor.

* (Ptujška čitalnica.) Prečastiti udje so s tem uljudno povabljeni na veselice, katere je odločil odbor ptujške čitalnice za pustni čas: 28. januarja družabni večer s plesom; 31. januarja veliki ples; 4. februarja družabni večer s plesom;

